

**І.У.Дрыга, выкладчык;
В.А.Касап, Р.А.Ровіна, дацэнты**

**УДАСКАНАЛЕННЕ ТЭХНАЛОГІІ ПРАВЯДЗЕННЯ
ЛАБАРАТОРНЫХ ЗАНЯТКАЎ ПА КУРСАХ
“БІБЛІАГРАФІЯ ПРЫРОДАЗНАЎЧЫХ І
ПРЫКЛАДНЫХ ВЕДАЎ” І “ПАТЭНТНА-
ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ”
У КАНТЭКСЦЕ ПАТРАБАВАННЯЎ АДУКАЦЫЙНЫХ
СТАНДАРТАЎ**

Стандартызацыя вышэйшай бібліятэчнай адукацыі патрабуе ўдасканалення зместу вучэбных дысцыплін адпаведна сучасным дасягненням навукі і практыкі, а таксама паляпшэння тэхналогіі, методыкі іх выкладання. Бібліяграфічная дзейнасць бібліятэк і інфармацыйных службаў у галінах прыродазнаўства, тэхнікі, сельскай гаспадаркі, медыцыны грунтуецца на выкарыстанні новых інфармацыйных тэхналогіяў падчас стварэння бібліяграфічных прадуктаў і бібліяграфічнага абслугоўвання карыстальнікаў на аснове сусветных інфармацыйных рэсурсаў. Таму ў адлюстраваных у дзяржаўным стандартзе вышэйшай адукацыі патрабаваннях да ведаў, уменняў і навыкаў будучых бібліятэкараў-бібліёграфаў падкрэслена неабходнасць набыцця навыкаў стварэння, выкарыстання традыцыйных і аўтаматызаваных інфармацыйных рэсурсаў.

Паступова змянялася тэхналогія навучання ў курсах “Бібліяграфія прыродазнаўчых і прыкладных ведаў”, “Патэнтна-інфармацыйная дзейнасць” у адпаведнасці са зменамі, якія адбываліся ў практычнай дзейнасці. Цяпер гэтыя курсы маюць інтэграваны характар. Яны скіраваны на засваенне тэарэтычных ведаў, набыццё практычных навыкаў стварэння бібліяграфічных прадуктаў, ажыццяўлення бібліяграфічнага пошуку з выкарыстаннем сродкаў аўтаматызацыі.

Тэарэтычныя веды студэнты атрымліваюць на лекцыях пры вывучэнні тэм, прысвечаных падрыхтоўцы бібліяграфічнай прадукцыі ў аўтаматызаваным рэжыме баз даных, паказальнікаў асобных відаў дакументаў, доступу да сусветных інфармацыйных рэсурсаў пры абслугоўванні карыстальнікаў.

Практычная падрыхтоўка па названых курсах павінна забяспечваць авалоданне навыкамі стварэння баз даных, ажыццяўлення пошуку інфармацыі. Адным са спецыфічных накірункаў пры правядзенні лабараторных заняткаў па бібліяграфаванні нарматыўна-тэхнічных і тэхнічных дакументаў, выкананні інфармацыйнага пошуку абрана выкарыстанне камп'ютэрных тэхналогій. Гэта адпавядае патрабаванням адукацыйных стандартаў да ўдасканалення тэхналогіі навучання.

Першыя спробы правядзення практычных заняткаў па стварэнні баз даных патэнтнай дакументацыі былі зроблены ў 1994 г. пры выкладанні курса “Патэнтныя даследаванні”. У 1998/99 навучальным годзе з’явіліся метадычныя матэрыялы па тэме “Стварэнне аўтаматызаванай базы даных нарматыўна-тэхнічных і тэхнічных дакументаў”. Праграмным забеспячэннем стала праграма “Аўтаматызаваная сістэма пошуку інфармацыі па дэскрыптарх” (ASPID). Лабараторныя заняткі па гэтай тэме ў курсах “Патэнтна-інфармацыйная дзейнасць”, “Бібліяграфія прыродазнаўчых і прыкладных ведаў” разлічаны на 10 гадзін, яны складаюцца з трох этапаў.

На першым з іх адбываецца азнаямленне з магчымасцямі ASPID. Студэнты вывучаюць змест, структуру і пошукавыя магчымасці чатырох дэманстрацыйных баз даных: “Карты тэхнічнага ўзроўню”, “Бібліяграфічная патэнтная інфармацыя”, “Бібліяграфічная рэфератыўная інфармацыя”, “Карыстальнікі ASPID”. Звяртаецца ўвага на структуру бібліяграфічнага або фактаграфічнага запісу ў базах даных, іх пошукавыя магчымасці, падрыхтоўку інфармацыйных прадуктаў. На азнаямленчым этапе студэнты маюць

магчымасць замацаваць веды аб ASPID, атрымаць навыкі пошуку, апрацоўкі інфармацыі ў базах даных.

На другім этапе кожны студэнт стварае базу даных патэнтных дакументаў. Праца складаецца з наступных падэтапаў:

1) рэгістрацыі ствараемай базы даных;

2) выбару палёў бібліяграфічнага запісу, дзе студэнты знаёмяцца з такой вартасцю праграмы ASPID, як адвольныя выбар і заданне палёў у залежнасці ад асаблівасцей віду дакументаў, патрэбнасцей патэнцыяльных карыстальнікаў баз даных і метадычных падыходаў бібліяграфіі;

3) ініцыялізацыі ствараемай базы даных;

4) уводу ў базу даных бібліяграфічнай інфармацыі, якая ўключае апісанне вынаходстваў, аўтарскіх пасведчанняў і патэнтаў розных краін, пададзенае ў падборках па галінах і тэмах; падчас вывучэння курса “Патэнтна-інфармацыйная дзейнасць” адбываецца папярэдняе рэферыванне патэнтных дакументаў шляхам складання катэгарызаваных рэфератаў;

5) рэдагавання бібліяграфічных запісаў і слоўнікаў у базе даных.

На трэцім, заключным этапе выкладчык кантралюе авалоданне студэнтамі ведамі і ўменнямі па тэхналогіі, методыцы стварэння баз даных патэнтных дакументаў у бібліяграфічнай дзейнасці.

Студэнт дэманструе базу даных, расказвае аб тэхналогіі яе стварэння, магчымасцях пошуку і апрацоўкі інфармацыі, потым ажыццяўляе пошук інфармацыі ў базе даных, пабудову і вывад на экран адной—дзвюх справаздачных формаў.

Правадзенне заняткаў па тэме ў групах ІУ—У курсаў факультэта бібліятэчна-інфармацыйных сістэм дазволіла выявіць станоўчыя і адмоўныя рысы прапанаванай тэхналогіі выкладання. Большасць студэнтаў своечасова выканалі заданне, усе выявілі зацікаўленасць, працавалі актыўна і самастойна. Разам з тым адчуваліся цяжкасці пры

вызначэнні ў дакументах асобных элементаў бібліяграфічнага апісання. Не ўсе валодалі навыкамі машынапісу, што вяло да замаруджвання тэмпаў. У цэлым правядзенне лабараторных заняткаў дазволіла замацаваць веды тэхналогіі і методыкі стварэння баз даных нарматыўна-тэхнічных і тэхнічных, у прыватнасці патэнтных, дакументаў, сфарміраваць уменні, навыкі іх вядзення і выкарыстання ў бібліяграфічнай рабоце.

Далейшыя шляхі ўдасканалення тэхналогіі правядзення лабараторных заняткаў па курсах “Бібліяграфія прыродазнаўчых і прыкладных ведаў” і “Патэнтна-інфармацыйная дзейнасць” з выкарыстаннем камп’ютэрнай тэхнікі могуць заключацца:

1) ва ўкараненні ў навучальны працэс створаных баз даных пры правядзенні дзелавой гульні “Выбіральнае распаўсюджванне інфармацыі”;

2) у засваенні тэхналогіі стварэння баз даных розных відаў дакументаў па прыродазнаўстве, тэхніцы, сельскай гаспадарцы, медыцыне;

3) у выкарыстанні ў базах даных пры індэксаванні дакументаў рубрыкатараў Mesh, АСНТІ—сельгас, ГРНТІ, МПК, ОКС і інш.

Для ўдасканалення тэхналогіі правядзення лабараторных заняткаў з выкарыстаннем камп’ютэрнай тэхнікі па курсах “Бібліяграфія прыродазнаўчых і прыкладных ведаў” і “Патэнтна-інфармацыйная дзейнасць” можна зрабіць шэраг прапаноў на конт паляпшэння матэрыяльнага забеспячэння і ўдасканалення арганізацыі навучальнага працэсу.

З гэтай мэтай неабходна:

– у тэксце дзяржаўнага стандарта вышэйшай адукацыі сярод навыкаў, якія набываюць студэнты ў працэсе вывучэння агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін, канкрэтна вызначыць месца ў розных курсах авалодання метадамі стварэння бібліяграфічных, фактаграфічных баз даных. Гэта будзе спрыяць ліквідацыі дубліравання ў практычнай падрыхтоўцы;

– пашырыць выкарыстанне ў навучальным працэсе праграмных прадуктаў, што ўкараняюцца ў бібліятэках Рэспублікі Беларусь;

– набыць бібліяграфічныя і фактаграфічныя базы даных прыродазнаўчых і прыкладных навук або забяспечыць аддалены доступ да іх праз камп'ютэрныя сеткі, сістэмы для выкарыстання ў навучальным працэсе;

– забяспечыць камп'ютэрныя класы тэхнікай, патрэбнай у працы з кампакт-дыскамі;

– праводзіць лабараторныя заняткі з выкарыстаннем камп'ютэрнай тэхнікі ў выглядзе дробнагрупавых;

– ствараць магчымасці арганізацыі самастойнай працы ў камп'ютэрных класах студэнтаў, што прапусцілі заняткі ці не паспелі выканаць заданні;

– арганізаваць навучанне выкладчыкаў факультэта бібліятэчна-інфармацыйных сістэм па выкарыстанні сучасных праграмных прадуктаў у бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці, ажыццяўляць абмен вопытам выкладання шляхам правядзення адкрытых заняткаў або сумесных заняткаў выкладчыкаў розных кафедраў.

Улік гэтых прапаноў дазволіць лепш авалодваць у бібліяграфічнай дзейнасці камп'ютэрнымі тэхналогіямі, удасканалваць змест, метадыку правядзення лабараторных заняткаў па галіновых бібліяграфічных курсах.

А.А.Жалуновіч, дацэнт

МЕСЦА І РОЛЯ КУРСА “СТАРАСЛАВЯНСКАЯ МОВА” ВА ЎМОВАХ СТАНДАРТЫЗАЦЫІ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Тэарэтычная падрыхтоўка настаўнікаў роднай мовы павінна забяспечыць веды, якія давалі б магчымасць настаўніку падтрымліваць высокі прафесійны ўзровень. Для гэтага патрэбна, каб будучы настаўнік атрымаў, акрамя практычных ведаў па сучаснай беларускай мове, неабходныя